

مدیریت کلاس درس: ماهیت چالش ها و راهکارها

جنیدالله مخدوم^۱ و هادی پورشافعی^۲

چکیده

مدیریت کلاس درس و یادگیری دانش آموزان باعث می شود مسئله مدیریت کلاس درس اهمیت حیاتی داشته باشد. لذا وجود مدیریت کارآمد معلمان و ایجاد شرایط لازم برای تسهیل در امر یادگیری در کلاس درس که مطابق نیازها و ویژگی های فراگیران باشد، لازمی یادگیری مطلوب است. در یک کلاس شلوغ و پر هرج و مرج نه تنها نمیتوان انتظار کسب موفقیت از دانش آموزان را داشت، بلکه ممکن است این عامل باعث تاثیر منفی نیز باشد و موجب انحراف دانش آموزان از مسیر اصلی آموزش شود. کلاس درس محلی است که به منظور تحقق اهداف آموزشی و تربیتی آماده شده است، تا با تنظیم برنامه و مهارت های مورد استفاده معلمان، از طریق تدریس و یادگیری محتوای مورد نظر و فراهم نمودن تجربیات یادگیری مفید، این امر انجام گیرد. مدیریت کلاس درس از سوی معلم برای ایجاد نظم و انضباط، مطلوب کردن تدریس و ایجاد یادگیری در دانش آموزان کلاس درس انجام می گیرد. چنانچه مدیریت کلاس به خوبی انجام نگیرد، فرایند تدریس و یادگیری با مشکل مواجه خواهد شد.

هدف از نگارش این مقاله بررسی مدیریت کلاس، ارائه چالش ها و راهکارها در جهت بهبود این امر است. معلم نقش تسهیل کننده امر آموزش و یادگیری را بر عهده دارد. در این بین او می تواند علاوه بر موفقیت در امر یادگیری با مدیریت صحیح کلاس به ایجاد الگوهای رفتاری مناسب و تکامل شخصیت دانش آموزان نائل شود. همچنین از آنجایی که کلاس محیطی پویا و سیال است و تصمیمات آن در جهت مدیریت کلاس آنی و در لحظه است، اهمیت دارد که هر معلمی جهت برخورد با مسائل خاص کلاس خود و جلوگیری از حاد شدن مسائل راهکارهایی را برای مدیریت و رفع تنش به کار برد و با تبحر خاص مسائل را فیصله دهد.

بنابراین نتایج این مقاله در این است که برای جمع آوری اطلاعات از روش کتابخانه ای استفاده شده است و با بررسی کتاب و مقالات مرتبط به تدوین مدیریت کلاس درس ماهیت چالش ها و راهکارهای درس پرداخته شده است، مدیریت کلاس، اهمیت آن، تئوری های مربوطه و ارائه راهکارها و جمع بندی بحث و تجزیه و تحلیل شده است

واژه های کلیدی: مدیریت کلاس درس، ماهیت کلاس درس، چالش ها کلاس درس و راهکارهای کلاس درس

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه بیرجند دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی. ۰۹۳۸۲۷۱۷۶۲۰

^۲ دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه بیرجند. ۰۹۱۵۱۶۱۲۱۹۳

۱- مقدمه

آموزش و پرورش انتقال اعتقادات، رسوم، اخلاق، هنجارها، ارزشها، رفتارها، دانش ها و مهارت های نسل به نسل به یک نسل جدید به وجود می آید. در تمام دنیا به الگوی کلی نهادها، مؤسسات و سازمانهای رسمی جامعه که بواسطه آن انتقال میراث فرهنگی، آموزش علوم و فنون و رشد و پرورش فردی و اجتماعی میسر می گردد " نظام آموزش و پرورش " گفته می شود. در جوامع امروز آموزش و پرورش نقش و مسئولیت خطیری بر عهده دارد و البته رفته رفته این مسئولیت با اهمیت تر می شود. زیرا انتظام اجتماعی و وفاق اخلاقی مستلزم آن است که افراد جامعه از لحاظ اخلاقی - اجتماعی تربیت شوند و افراد زبده و مستعد با توجه به توانایی و قابلیت شان در زمینه های نوآوری، تخصص و رهبری پرورش یابند و اقشار مختلف مردم از امکانات آموزش و پرورش برخوردار شوند. فرایند آموزش، از پیدایش انسان بر زمین آغاز شده و به باور برخی آموزش و پرورش (یا گونه ای از آن) از نظر قدمت دومین پیشه انسان ها بوده است. هیچ جامعه انسانی ای وجود نداشته که اهمیت و مرکزیت آموزش را رد کند. در جوامع بدوی، آموزش رسمی به شکل امروزی آن وجود نداشت. در واقع در تمامی فعالیت های روزمره بالغین نقش معلمان را بازی می کردند و همه جا کلاس درس بود. انباشتگی دانش در طول زمان باعث شد که یک نفر بالغ نتواند بر تمامی آن مسلط شود. راه حلی که جامعه برای این مشکل پیدا کرد آموزش به نوع رسمی بود: مدرسی تشکیل شد و متخصصینی در آن ها به گونه ای مفید به انتقال فرهنگ و دانش موجود کمک می کردند. با رشد فزاینده جامعه و زیاد شدن پیچیدگی های آن، آموزش رسمی به عهده مؤسسات خاصی واگذار شد. به علاوه ماهیت آموزش نیز کم کم تغییر کرد: آموزش کمتر و کمتر به زندگی روزمره افراد ارتباط پیدا می کرد، انتزاعی تر شده و با عملگرایی فاصله می گرفت. دانش به صورت خیلی فشرده درآمده و این امر به دانش آموزان این توانایی را می داد که از فرهنگی که در آن به دنیا آمده اند فراتر رفته و چیزهایی را یاد بگیرند که هرگز نمی توانستند توسط تجربه مستقیم یا تقلید از افراد بالغ بیاموزند. فرایند آموزش امروزه یکی از پایه های اساسی پیشرفت جامعه ها شده است و اهمیت روزافزونی پیدا کرده است و این خود باعث این شده که کتاب ها و تحقیقات زیادی در زمینه اهداف، محتوا و نحوه بهینه تدریس انجام شود. در دوران مدرن، شاهد شکوفایی فلسفه آموزش و نظریات تعلیمی هستیم و هر آموزگار با توجه به شرایط دانش آموزان کلاس خود از شیوه های مختلف آموزشی استفاده می کند.

تعریف یادگیری

همچنین یادگیری را می توان به کسب رفتارها و عاداتی پسندیده یا حتی کسب اعمال و رفتار ناپسند تعریف کرد پس لازم است یادگیری را به گونه ای تعریف کنیم که همه انواع یادگیری شامل شود و درعین حال از هر مورد

غیریادگیری، میمیز باشد یعنی در اصطلاح منطق دانان، تعریفی باشد جامع و مانع بهترین تعریفی که تاکنون از یادگیری، ویرایش کیمبل^۳ (۱۹۶۸ صفحات ۱-۱۳) معرفی شده است. تعریف به قرار زیر است:

یادگیری یعنی ایجاد تغییر نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه یادگیرنده مشروط بر آن که این تغییر بر اثر اخذ تجربه رخ دهد.

ویژگی های مهم این تعریف عبارت اند از:

۱ تغییر.

۲ تغییر نسبتاً پایدار.

۳ تغییر نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه.

۴ تغییر نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه بر اثر تجربه (سیف، ۱۴۰۰)

تعریف مدیریت کلاس درس از نگاه متخصصان مختلف :

مدیریت کلاس دارای تعاریف گوناگونی می باشد اما معمولاً شامل اقداماتی است که معلم برای ایجاد نظم درگیر کردن دانش آموزان یا جلب مشارکت آنان انجام می دهد .

ویلیامز: مدیریت کلاس درس مجموعه ای از فنون و مهارتهایی است که به معلمان امکان می دهد دانش آموزان را به طور اثربخش کنترل نمایند تا محیطی مثبت برای یادگیری فراهم آورند .

اسکریونر: مدیریت کلاس درس به مفهوم (ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری است). براین اساس میتوان نتیجه گرفت که مهارتهای مدیریت کلاس درس سنگ بنای کل موفقیت در تدریس است .

صفوی: مدیریت کلاس درس را رهبری کردن امور کلاس درس از طریق تنظیم برنامه ی درسی سازمان دهی مراحل و کار و منابع سازمان دهی محیط به منظور بالا بردن کارایی نظارت بر پیشرفت دانش آموز و پیش بینی مسائل بالقوه می داند .

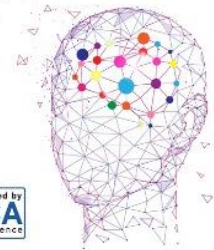
دوک: مدیریت کلاس را عبارت از مقررات و روش های ضروری ایجاد و حفظ محیط می داند که در آن آموزش و یادگیری بتواند اتفاق بافتد .

دویل می گوید: مدیریت کلاس درس اقدامات و راهبردهایی که معلمان برای حل مسئله ی نظم در کلاس به کار می برند . رویکرد پست نیوتنی: مدیریت کلاس درس عبارت است از حفظ و ارتقای مستمر استانداردهای تربیتی در یک جو انسانی به منظور رضایت هر چه بیشتر معلمان دانش آموزان و والدین (احمدپوری، ۲۰۱۷) .

جو کلاس و عوامل مؤثر بر آن

جو کلاس، محیطی است که توسط استادان و معلمان، همکلاسی ها و سایر عوامل مدارس یا دانشگاهی خلق می شود وزمانی که کلاس به لحاظ فیزیکی، عاطفی، هیجانی، احساسی و تحصیلی و...، نامطلوع و نامساعد باشد، دارای جوی

³ kimble

منفی است. این شرایط بر رشد شناختی، اجتماعی و عاطفی و یادگیری دانش آموزان تأثیر زیان باری می گذارد. یکی از مهمترین عوامل مؤثر بر جو کلاس، ساختار نظم و توانایی معلم در ایجاد نظم در کلاس است. به احساس معلم نسبت به توانایی خود در ایجاد و کنترل نظم در کلاس، خود کارآمدی مدیریت نظم کلاس گفته می شود. (بهروز، ۱۳۹۸)

ماهیت کلاس های درس

در تحلیل فضای کلاس های درس دوپل به نقل از سانتراگ (۲۰۰۱) شش ویژگی را توضیح می دهد که نشانگر پیچیدگی و مشکلات بالقوه کلاس های درس هستند. این ویژگی ها نشان می دهند که چگونه یک کلاس می تواند مستعد مشکلات انضباطی باشد.

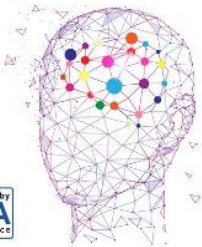
کلاس ها چند بعدی هستند: یک کلاس محیطی برای فعالیت های متنوع است که دامنه آنها از فعالیت های تحصیلی چون خواندن، نوشتن، ریاضیات تا فعالیت های اجتماعی مانند انجام بازی ها، ارتباط با دوستان و بحث گسترده می شود. معلمان مجبورند طبق برنامه ای مدون حرکت کنند. آنها بایستی تکالیفی ارائه دهند، بر انجام آنها نظارت داشته باشند و آنها را جمع آوری و ارزیابی کنند. در این میان دانش آموزان نیز نیازهای شخصی دارند که گاه ممکن است با برنامه های معلمان در تضاد باشند.

فعالیت ها همزمان رخ می دهند: در بسیاری از کلاس ها همزمان چندین فعالیت رخ می دهند. ممکن است گروهی از دانش آموزان در پشت میز در حال نوشتن باشند، دیگری ممکن است درباره داستانی با معلم بحث می کند، دانش آموزی ممکن است با دیگری دعوا می کند، عده ای دیگر نیز شاید درباره برنامه بعد از مدرسه با هم صحبت کنند.

اتفاقات سریع رخ می دهند: رویدادها اغلب به سرعت در کلاس درس به وقوع می پیوندند و لازم است که به طور مداوم و سریع به آنها پاسخ داده شود. به عنوان مثال ممکن است معلم به یکباره شاهد مجادله دو دانش آموز بر سر یک دفتر یادداشت، شکایت دانش آموزی از دیگری به خاطر رونویسی از پاسخ های وی، خارج از نوبت صحبت کردن یک دانش آموز، یا گستاخی آشکار دانش آموزی به خود باشد.

رویدادها غالباً غیر قابل پیش بینی اند: حتی با وجود برنامه ریزی دقیق برای فعالیت های روزانه و تأکید زیاد بر حرکت طبق برنامه، بازهم اتفاقاتی در کلاس رخ خواهند داد که هیچ وقت انتظار آنها نمی رود. دانش آموزی مریض می شود، دو دانش آموز با هم دعوا می کنند، کامپیوتر کار نمی کند، یک جلسه از قبل اعلام نشده تشکیل می شود. . . .

پنهان کاری کم است: کلاس ها مکان هایی عمومی هستند که دانش آموزان شاهد طرز برخورد معلم با مشکلات انضباطی دانش آموزان و گاه پیشامدهای غیرقابل انتظار و تأسف بار آنها هستند. تعدادی از معلمان در این رابطه می

گویند که آنها احساس می کنند که در یک تنگ ماهی هستند. آنچه برای دانش آموزی اتفاق می افتد دانش آموزان دیگر آن را مشاهده می کنند و آنها درباره این رویدادها برداشت های متفاوتی دارند

معلمی، هنر یا علم

قبل از هر چیز باید گفت که دیدگاه ما نسبت به امر معلمی هر چه باشد، معلم دارای ویژگی های خاصی است. جان دیویی، معتقد است معلم خوب باید دارای ویژگی های زیر باشد. ۱. معلم خوب، باید با تفاوت های فردی شاگردان خود، آشنا و به این امر آگاهی داشته باشد؛ ۲. معلم خوب، باید قدرت هدایت کلاس به سوی هدف های مشخص شده را داشته باشد و ۳. معلم خوب، باید احساسات سلطه جویانه خود را کنترل کند گیلبرت هارت معتقد است که معلمان برای موفقیت در کار خود باید دارای ویژگی های زیر باشند. ۱. علاقه به دانش آموزان. ۲. تسلط به موضوع درس. ۳. شناخت تفاوت های بین دانش آموزان. ۴. انجام مطالعه و کسب آگاهی مداوم. ۵. ایجاد رابطه بین جامعه و مدرسه. ۶. کسب آگاهی از فنون و مهارت های آموزشی. همچنین در تقسیم بندی دیگری می توان ویژگی های معلم را در دو دسته جای داد: ۱. ویژگی های شخصیتی که شامل؛ معنویت، تفکر کردن، نقد، کرامت نفس، تعادل در رشد و کمال، از خود گذشتگی و ایثار است و ویژگی های حرفه ای که شامل؛ علم کافی، شناخت فراگیران، نوآوری، پرورش دهنده استعدادها، مهارت ارتباطی، روش تدریس، مدیریت کلاس درس و خود کارآمدی می باشد. اما اینکه موفقیت در معلمی استفاده محض از علم باشد و یا استفاده محض از خلاقیت و هنر نمی توان مورد قبول باشد. هر معلم موفق با روش های تدریس، نظریه مختلف تدریس و یادگیری آشناست. او با رشد شناختی دانش آموزان آشناست و می داند که آموزش خود را چگونه ارائه دهد. او علاوه بر این تدریس و آموزش خود را براساس آموخته های قبلی دانش آموزان بنا می نهد و از پراکنده گویی خودداری می کند. او با تاثیر و چگونگی ارائه تقویت ها آشناست و می داند از هر کدام از آنها چه زمانی استفاده کند.

نظریه های مدیریت و رفتار کلاسی

الف- دیدگاه مکتب کلاسیک در رفتار کلاسی

در مدیریت کلاسیک کلاس درس به عنوان یک سیستم نسبتاً بسته در نظر گرفته می شود. دیدگاه صاحب نظران این مکتب این است که مرکز آموزشی و کلاس درس همانند یک ماشین است. بنابراین توجه اندکی به چگونگی کنش و واکنشهای مرکز آموزش و کلاس با محیط های خارجی خود می شود. در این مکتب تنها به محتوای درس توجه می شود و خلاقیت و ابتکار و نوآوری فراگیران نادیده گرفته می شود. در این نوع ارتباط کلاسی بهداشت روانی در کلاس به مخاطره می افتد و درک نیازها، استعدادها و مشکلات فراگیران به فراموشی سپرده می شود. در این مکتب کلاس درس خشک و بسیار کنترل شده است و هدف عمده این کلاس حفظ نظم می باشد. و فراگیران مجبورند که دستورات مدیر کلاس را بدون هیچ گونه سؤالی بپذیرند.

ب- دیدگاه مکتب نئو کلاسیک در رفتار کلاسی

در این مکتب که روابط انسانی نیز نامیده می شود ، مدیر کلاس به جای تأکید بر مسائل انضباطی و کنترل شدید به ایجاد ارتباط با فراگیران می پردازد . این نوع سبک رفتاری گاهی مورد سوء استفاده فراگیران قرار می گیرد و فراگیران جو کلاس را بحران زا می نمایند و اگر مدیر کلاس بر موضوعات درسی تسلط کافی نداشته باشد کنترل کلاس درس را از دست می دهد . در این گونه کلاسها هر قدر مدیر کلاس بر موضوع درسی تسلط داشته باشد ، میزان اعتماد به نفس او افزایش می یابد و قادر خواهد بود کنترل کلاس را به دست گیرد (محمدی، ۱۳۸۷).

برنامه ریزی فعالیت های معلمان

فعالیت برنامه ریزی معلمان معمولاً به وسیله الگوی اهداف عینی هدایت می شود و براساس آن روش تدریس می گردد. معمولاً چهار وظیفه اصلی در مراحل برنامه ریزی دنبال می شود

الف) تعیین اهداف آموزشی؛

ب) انتخاب تجارب یادگیری؛

ج) سازمان دهی تجارب یادگیری؛

د) انتخاب و به کارگیری روش ارزشیابی؛

این الگو یک الگوی عقلانی است که نخستین گام در آن این است که قبل از تعیین و انتخاب ابزار رسیدن به اهداف مشخص گردد که به کجا می خواهیم برویم.

الگوی تلفیقی ابزار اهداف^۴ به عنوان الگوی جایگزین برای الگوی اهداف عینی آموزشی پیشنهاد شده است. که در آن ویژه کردن اهداف قبل از انتخاب ابزار وسیله الزاماً مورد نیاز نیست اهداف باید فعالیت های به منظور جهت دهی مجدد فعالیت ها و معنی بخشی به آن ها استخراج شود. (شعبانی، ۱۴۰۲).

آموزت تربیت بدنی برای تمام دانشآموزان و در جهت پرورت تمام استعداد های آنان همگام و همسو با تعلیم و تربیت کلی، ارائه میشود. همچنین زنگ تربیت بدنی در مدارس مکانی برای آموزش مهارتهای حرکتی نوجوانان، سازگاری روانشناختی و دانش سلامت عمومی به حساب میآید. در شرایط مطلوب تربیت بدنی میتواند برای دانشآموزان فرصتی فراهم کند تا بخش چشمگیری از فعالیت بدنی روزانه توصیه شده را انجام دهند. یکی از اهداف مدوب سلامت جامعه در سال ۲۰۱۰ این بوده است که دانش آموزان باید حداقل ۵۰ درصد از کل زمان کلاس درس را به فعالیت بگذرانند. دانش آموزان در کلاسهای تربیت بدنی تلات کمی دارند (جعفری و همکاران، ۱۳۹۷).

موفقیت در مدیریت کلاس درس نه تنها بر خود معلمان تأثیر میگذارد بلکه برای دانش آموزان نیز پیامدهای مثبت متعددی را به دنبال خواهد داشت. این موفقیت ها میتواند به عنوان مهم ترین عامل در ایجاد رفتارهای مطلوب در دانش آموزان پذیرفته شود. تدریس حمایتی و ساختارمند با به-کارگیری راهبردهای مدیریت مؤثر، کلاس درس

⁴Integrated end means model

دانش آموز محور را به وجود می آورد که درگیری دانش آموزان در فعالیتهای یادگیری را به همراه دارد. و درگیری تحصیلی در فعالیتهای کلاس درس یکی از عواملی است که میتواند در ارتقاء سطح عملکرد تحصیلی دانش آموزان نقش بسیار مؤثری ایفا کند. درگیری بیانگر ورود فعال فرد به یک تکلیف یا فعالیت است (حیدری و همکاران، ۱۳۹۹).

در بحث مدیریت سوء رفتار دانش آموز لازم است زیرمجموعه علل و عوامل به وجود آورنده این رفتارها شناسایی شوند تا با ارائه راهکارهای کاربردی برای کاهش آنها، تغییرات مناسب و مثبت در کیفیت نظم و انضباط کلاس ایجاد شود. علل و عوامل سوء رفتار و بینظمی دانش را می آموزان توان به پنج دسته تقسیم کرد: الف: علل مربوط به دانش آموزان (ویژگیهای فردی؛ ب) عوامل مربوط به معلم؛ ج) عوامل مربوط به فضای مدرسه، کلاس درس و کارکنان؛ ستادی مدرسه؛ د) ویژگی های خانوادگی دانش آموزان؛ و) عوامل اجتماعی می باشد. عبدالهی و همکاران، ۱۳۹۸)

طراحی و اجرای دوره های آماده گی حرفه برای معلمان به منظور بالا بردن میزان آگاهی آنان از رفتار های کلاس و ارتقاء کیفیت عملکرد شان در مدیریت مسائل رفتاری، ضرورتی است که به روشنی در محافل تربیتی احساس می شود یکی از مهم ترین چالش های معلمان، مواجه با نیازها و ویژگی های مختلف دانش آموزان است. (گل پرور و همکاران، ۱۳۹۵)

یکی از پیچیده ترین مسائل در کلاسها این است که معلمان با گروه نامتجانسی از دانش آموزان با نیازهای مختلف عاطفی، شناختی و... روبرو هستند (گل پرور، ۱۳۸۹) یکی از پدیده های چالش برانگیز در روابط بین افراد، قلدری است که آن را برجسته ترین نوع خشونت در مدارس میتوان نامید. ماهیت متفاوت قلدری باعث شده است تا بتوان آن را از پرخاشگری متمایز کرد زیرا پرخاشگری به عنوان یک پدیده طبیعی و بخشی از رشد در نظر گرفته میشود، در حالی که قلدری در اشکال مختلف کلامی، فیزیکی، رابطه های و مجازی عبارت است از سوءاستفاده سیستماتیک از قدرت که دارای ماهیت تکرار عمل میباشد (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۴)

جدا کردن دانش آموزان از یکدیگر، اصرار به نادیده گرفتن آزار و اذیت ها و اجتناب از دفاع و رویارویی با مسئله، میتواند نتیجه ی عدم شناخت کافی از ماهیت قلدری و پیامدهای منفی آن و عدم مهارت کافی در استفاده از راهکارهای مناسب در کلاس از سوی معلم ها باشد. به طوری که ملاحظه شد پس از مداخله، گروه آزمون تمایل بیشتری به استفاده از راهبرد جرات دفاع دادن به دانش آموزان، داشتند (وحیدی و همکاران، ۱۳۹۵)

تقویت رفتارهای اخلاقی دانش آموزان از دیر باز در نظامهای تربیت رسمی و عمومی مورد توجه سیاستگذاران نظام آموزشی قرار داشته است. رفتار اخلاقی رفتاری است که در یک محیط خاص، از طرف عموم به عنوان رفتار خوب و صحیح و در مقابل رفتار بد و نادرست قرار دارد. این رفتارها شامل صداقت، تعهد، مهربانی، دلسوزی، تواضع، شجاعت و... میباشد که مبین مسئولیتهای اخلاقی است. (کریمی، ۱۳۹۹).

مشکلات و چالشها

مشکلات و چالشهای مدیریت کلاس درس در مدارس به شرح زیر می باشد:

افت تحصیلی و کارایی: هم اکنون نرخ ارتقای تحصیلی ابتدایی ۹۰ درصد است ولی به لحاظ محرومیت هایی که مدارس چند پایه دارند، افت تحصیلی مدارس کوچک بالاتر از تک پایه ها است. و با توجه به موقعیت مدارس چند پایه، کارایی مدارس کوچک از مدارس عادی پایین تر است.

به کار گیری شیوه آزمایش و خطا: شاید در بسیاری از شغلها، آزمایش و خطا برای یادگیری و تجربه کردن مسائل همراه با خطرات و زیانهای غیرقابل جبران نباشد، اما در تعلیم و تربیت و مدیریت آموزشی، هر آزمایش و خطایی همراه با زیانهای بزرگ و جبران ناپذیر خواهد بود. این امر در واحدهای کوچک آموزشی به خصوص کلاس های چند پایه دارای اهمیت بسزایی می باشد، زیرا اغلب این واحدها دور افتاده هستند اهمیت کمتری به آنها داده می شود و شیوه آزمون و خطا در آنها بیشتر بکار می رود.

پیچیدگی کلاس های چند پایه: مدیریت کلاس درس چندپایه به لحاظ ترکیب سنی و جنسی متفاوت است. برخورداری دانش آموزان از توانایی ها و استعداد های گوناگون و همچنین رویدادها و فعالیتهای متنوعی که در یک جلسه از کلاس درس با سرعت قابل توجهی اتفاق می افتند از مدیریت کلاس درس تک پایه پیچیده تر است. مدیر آموزگاران و معلمان این کلاسها با توجه به تجربه های خود، شرایط محیطی و عاطفی کلاس درس و شناخت فراگیرندگان و با بهره گیری از مطالعات خود از شیوه های خاص برای کلاس درس استفاده می کنند (عزیری، ۱۳۸۸).

۲- روش شناسی

این مقاله براساس مروری بر بیش از ۲۰ مقاله و کتاب مرتبط با موضوع یادگیری مدیریت کلاس درس چالش ها و راهکارها نوشته شده است. در طول مقاله سعی شده است در خصوص آموزش مدیریت کلاس درس و ماهیت و چالش ها راهکارها انواع آن، تدریس برای دانش آموزان مدارس، اهمیت، مزایا، معایب، مشکلات موجود در این نوع آموزش و پرورش نحوه ارزشیابی فراگیران، وضعیت موجود و وضعیت مطلوب نتایج تحقیقات صورت گرفته در این خصوص پرداخته شود و در پایان نیز بر جمع بندی کلی مطالب ارائه راهکارهای پیشنهادی تأکید شده است. کلیه مقالات و مطالب مرتبط با موضوع مدیریت کلاس درس منابع فارسی و لاتین در کلیه بانکهای اطلاعاتی مرتبط با آموزش و پرورش مورد بررسی قرار گرفته و موارد مرتبط انتخاب و سپس مرور کلی و در نهایت جمع بندی صورت گرفته است.

۳- بحث در باره یافته ها

از یادگیری معلوم شد که یادگیری به صورت فرایندی در واقع روابط پویا، جاری مستمر و پیوسته در حال تغییر اطلاق می شود. که بر اثر تعامل دائم اجزای و متغیرهای موجود در آن صورت می گیرد، و آغاز پایان مشخصی ندارد. یادگیری تغییری است که طی فرایند تجربه اتفاق افتد. اصطلاح تجربه مفهوم تغییر را محدود می سازد. محدود کردند معمولاً اشاره با علت‌های مختلف تغییر دارد؛ بنابر این هر تغییری را نمی توان یادگیری نامید مثلاً تغییر باعث رشد طبیعی باشد. معلم از مدرسه کیفی گلسر در کلاس در استفاده این مدرسه به اساس اشتیاق افراد ترتیب شده است که به کسی ظلم جبر روان نمی اندازند و هرکس باید به اشتیاق خویش هر کاری را انجام دهند از اثر بی انگیزه بودن کارگران بدل نشودمثل هر کار گر انتظار به آخر روز را نکشند. در آخر مشکلاتی مانند تأخیر در ورود به مدرسه گریز از مدرسه، نافرمانی، بی حرمتی خشونت، مخالفت، دانش اندوزی با دزدی و ایجاد مزاحمت برای جنس مخالف که چنین رفتارهایی کم و بیش درفضاهای آموزشی ایران نیز مشاهده می شود. بسیاری از متخصصان طرد کودکان توسط والدین، فقر وضعیت نامناسب اقتصادی-فرهنگی مشاهده خشونت در تلویزیون نا امیدی از آینده عدم همبستگی مستقیم و مثبت بین تحصی و موفقیت اجتماعی- اقتصادی، تأثیر گروه همسالان، و عقیم ماندن شایستگی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به دلیل عدم کفایت مدارس را از علل رفتارهای مشکل آفرین برمی شمرد.

۴- نتیجه گیری

بطور خلاصه، معلمان کارآمد قبل از آغاز نیمسال یا سال تحصیلی یک طرح برای نحوه مدیریت کلاس تدوین می کنند. اگرچه فنون خاصی هستند که برای هر کلاس تفاوت می کنند، اما راهبردهای اساسی یکی هستند: معلمین باید هنگام تدوین قوانین برای کلاس دانش آموزان را شرکت دهند، زیرا این کار یک احساس مالکین و انگیزش را به دانش آموزان می دهد تا از قوانین پیروی کنند. دانش آموزان همچنین باید هنگام مشخص کردن عواقب شکستن قوانین و همچنین کارهای روزمره نیز مشارکت داده شوند تا درنتیجه احساس شایستگی و اعتماد به نفس پیدا کنند. معلمان باید نسبت به جنبه های فیزیکی، اجتماعی و هیجانی که شاکله محیط یادگیری را تشکیل می دهند آگاهی داشته باشند، چراکه هر یک از این جنبه ها بر توانایی یادگیری دانش آموزان تأثیر می گذارد. ایجاد اشتیاق و درگیر کردن دانش آموزان به ویژه با ارتباط دادن مواد یادگیری به زندگی واقعی نیز اهمیت دارد. معلمان باید هرکاری که می توانند را انجام دهند تا روابط مثبتی را با دانش آموزان ایجاد و حفظ کنند. وقتی دانش آموزان احساس ارزشمندی و احترام داشته باشند، بیشتر احساس ارتباط بهتری با معلم و کلاس پیدا کرده، شادتر خواهند بود و عملکرد تحصیلی بهتری خواهند داشت.

در این نوشتار از انواع مدیریت کلاس، چالش ها و راهبردهای آن سخن گفته شد و می توان گفت که معلمان در عصر دانایی با کسب توانایی های لازم برای مدیریت کلاس درس خود می توانند برنامه ریزی داشته باشند و با ایجاد محیطی در کلاس، زمینه ی خلاقیت و روحیه پرسشگری را در نهاد دانش آموزان خود پرورش دهند و آنان را در

حل مشکلات کلاس سهیم نمایند و اجازه ندهند با اعمال روش های سنتی و قدیمی کلاس درس آنان خالی از روحیه ی فعالیت و شادابی باشد. از ایده ها و پیش نهادهای دانش آموزان خود برای بهبود کیفیت آموزشی بهره جویند و فرآیند یاددهی - یادگیری را امری سهل جلوه دهند .

ارتقای سطح توانایی ها و مهارت های کلاس داری با استفاده از روش های فعال و پویا در جلوگیری و کنترل رفتارهای نامناسب مؤثر می باشد.

پیشنهادهای

۱. سعی کنیم اولویت تجربه های دانش آموزان برای آنها جالب باشد، احساس موفقیت اولیه اعتماد به نفس آنها را افزایش می دهد. این موضوع در مسابقات ورزشی نیز مشهود است. انگیزه به دو نوع درونی و بیرونی قابل تقسیم است: از انگیزه های بیرونی می توان به تقویت کننده هایی چون پول، تایید، محبت، احترام ، نمره و از تقویت کننده های درونی می توان به رضایت خاطر و احساس خوب از یادگیری اشاره کرد. آنچه که بیشتر موجب رفتار خودجوش می شود ، انگیزه درونی است. هدف عمده فعالیت های پرورشی معلم یا مربی این است که دانش آموز به تدریج از انگیزه های بیرونی به سمت انگیزه های درونی هدایت شود.
۲. برای موفقیت دانش آموزان پاداش در نظر بگیریم. منتظر نباشیم تا افت تحصیلی اتفاق افتد و سپس موفقیت را تحسین کنیم. اعطایی تقدیرنامه و مدال برای دانش آموزان که معدل آن بلند است در نظر گرفته تا برای آنها تشویق شوند و انگیزش پیداکنند بار دیگر کوشش بیشتر در عرصه زنده گی خوش کنند.
۳. با احترام گذاشتن به تفاوت های فردی دانش آموزان، هرگز آنها را با یکدیگر مقایسه نکنیم . یکی از پنج شاخص مدل مازلو احترام می باشد. پس هر انسان دوست دارد مود احترام قرار گزار گیرد. چنانچه پیغمبر اسلام (ص) می فرماید به بزرگان احترام و به خوردان شفقت و مهربانی داشته باشید.
۴. دانش آموزان را در کلاس کمتر درگیر مسائل عاطفی منفی نمائیم و نسبت به حساسیت های عاطفی آنان آشنا و در کاهش آن کوشا باشیم. سخت گیری و انضباط شدید، تبعیض، بیان قضاوت های منفی و خبرهای ناخوشایند از جمله عواملی است که موجب درگیری ذهنی و کاهش علاقه به یادگیری می شود.
۵. شیوه های تدریس را از سنتی به شیوه های روز تغییر داده و با استفاده از تکنولوژی آموزشی، حواس پنجگانه دانش آموزان را به کار گیریم. باید گوشش شود که درس کلاس ها مطابق عصر حاضر در فعالیت های روزمره سهیم باشد دانش آموز مثل وسایل بازی با آن درگروی فعالیت باشند یادگیری از را تجربه صورت می گیرد.

مرجع

احمدپوری، یونس؛ احمدپوری، سیدمیثم (۲۰۱۷). تحلیل و بررسی چگونگی مدیریت و کنترل کلاس درس.

<https://www.sid.ir>

بهارلو، فیروزه؛ بهروز، فاطمه (۱۳۹۸). راهکارهای عملی مدیریت کلاس در درمدرس ابتدایی. پژوهشنامه اورمزد، ۱(۴۷): ۲۷-۵۴.

جوان، میکائیل؛ بدری آذین؛ یعقوب؛ جعفری، سلمان؛ اکبری، بهرام (۱۳۹۷). مقایسه دیدگاه معلمان تربیت بدنی و دانشآموزان درباره رفتار حمایت اجتماعی و مؤلفه های آن و اثربخشی کلاسهای تربیت بدنی. پژوهش های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش ۱۰(۲): ۸۳-۹۹.

حیدری لقب، طاهره؛ امین بیدختی، علی اکبر؛ طالع پسند (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش معلمان در مدیریت مؤثر کلاس درس بر درگیری تحصیلی رفتاری و شناختی دانشآموزان مدارس ابتدایی شهر سمنان. نشریه علمی آموزش و ارزشیابی، ۱۳(۵۱): ۵۱-۷۲.

سیف، علی اکبر (۱۴۰۰). روان شناسی تربیتی (رشته علوم تربیتی روشناسی). دانشگاه پیام نور، جلد چهاردهم. شعبانی، حسن (۱۴۰۲). مهارت های آموزشی و پرورشی. سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی در علوم اسلامی و انسانی (سمت) پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی جلد بیست چهارم. عزیزی، اسحق علی (۱۳۸۸). چالشهای مدیریت آموزشگاهی در مدارس کوچک. ماهنامه رشد مدیریت مدرسه. ۸(۶۷): ۱-۲۸.

هاشمی، تورج؛ گل پرور، فرشته؛ فتحی آذر، اسکندر (۱۳۹۴). اثربخشی برنامه شناخت و مقابله با قلدری بر باورها و دیدگاههای معلمان درباره قلدری و خودکارآمدی آنان در مدیریت رفتار کلاس. فصلنامه علمی - پژوهشی، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۲(۷): ۲۷-۴۰.

کریمی، فراد (۱۳۹۹). آمادهمسازی و بررسی شاخصهای روایی و پایایی مقیاس درجه بندی رفتار اخلاقی دانشآموزان دوره متوسطه. فصلنامه (علمی - پژوهشی) مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، ۵(۲): ۹۵-۱۱۴. گل پرور، فرشته؛ بدری، رحیم (۱۳۹۵). تحلیل کانونی رابطه باورهای معلمان درباره قلدری دانش آموزان با راهبردهای مدیریت رفتار در کلاس. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی ۲۴(۲): ۱۲۷-۱۵۰.

محمدی، بهرام (۱۳۸۷). مدیریت رفتار کلاس. تحت نظر استاد تلخابی www.ayande.com Form

نادر نژاد، بهزاد؛ عبدالحی، فردین؛ باتمانی، فردین (۱۳۹۸). عوامل سوء رفتار آموزدانش در مدارس متوسطه راهکارهایی برای مدیریت کلاس. فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت مدرسه. ۸(۲): ۷۹-۹۹. وحیدی، شهرام؛ فتحی آذر، سیکندر؛ گل پرور، فرشته (۱۳۹۵). اثربخشی برنامه های ضد قلدری مدرسه بر توانمندی معلمان زن در مدیریت رفتار قلدری دانشآموزان. مجله اصول بهداشت روانی، ۱۸(۲): ۶۸-۷۵.